

La Costa Brava de Muntañola

L'humorista gràfic barceloní Joaquim Muntañola, mort aquesta setmana als 97 anys, va estiuajar a Platja d'Aro des de la dècada de 1940, i va reunir en diferents publicacions moltes anècdotes relacionades amb la Costa Brava i amb alguns dels personatges amb els quals hi va tractar.

TEXT: ALFONS PETIT

Fotos:
Les imatges que es
reproduïen en
aquest reportatge
han estat extretes
del llibre de Joaquim
Muntañola *La memòria fa pessigolles*.
Records i ninots (Angle Editorial, 2008);
les va crear expressament el dibuixant
per il·lustrar algunes
de les anècdotes
que s'hi expliquen.

A la dècada de 1940, quan el turisme era encara una activitat molt incipient a la Costa Brava, l'humorista gràfic Joaquim Muntañola (Barcelona, 1914-2012) ja passava les seves vacances a Platja d'Aro. Ho detallava ell mateix en el seu llibre *La memòria fa pessigolles. Records i ninots* (Angle Editorial), que va publicar el mes de febrer de 2008: «Després de llogar durant vuit temporades una caseta mínima a l'estiu (per mil pessetes l'any) els propietaris, una parella de vellets entranyables, em venen 50 mil pams del seu terreny, a prop de la carretera. Al cap d'un any, faig la permuta per 50 mil pams en un turó, ple de bosc, a la sortida del poble. És aquí on construeixo una casa el 1954, on hi cap una piscina, molt tros de jardí, un frontó i, més endavant, un estudi, una caseta per als guardes i unes altres de més petites, que poc després es converteixen en petites vivendes que seran per a fills i nèts». Muntañola afegia que la construcció d'aquesta casa «esdevé la millor inversió de la meua vida, ja que facilitarà que tota la família es reunís a Platja d'Aro, cadascú a casa seva, i tots a la de tots (...) L'operació Platja d'Aro ha integrat una família que passa molts mesos junta... i sense barallar-se. Negoci rodó».

Joaquim Muntañola moria dilluns passat, deixant una immensa obra en el camp de l'humorisme gràfic, però també en moltes altres disciplines: va ser cartellista, escriptor de novel·les humorístiques i comèdies teatrals, conductor de programes de ràdio, crític cinematogràfic... També va ser un pioner del turisme a la Costa Brava, i en va deixar constància en diversos dels seus treballs, que recullen anècdotes que va viure a Platja d'Aro, o bé trobades amb personatges diversos relacionats amb les comarques gironines. Aquest ampli coneixement de l'evolució del turisme a Platja d'Aro el va demostrar per exemple en el llibre *Hotel Costa Brava. Restaurant Can Poldo*, editat l'any 2005 per commemorar el 75è aniversari de l'establiment. Muntañola hi va dibuixar, amb el seu particular estil visual i la ironia que el caracteritzava, escenes quotidianes a la Costa Brava: turistes a la platja, pescadors aficionats, clients d'hotels i restaurants, estiujants que passegen, ballen o admiren el paisatge...

EL PRIMER NUDISME

Com a pioner del turisme a la Costa Brava, Joaquim Muntañola hi va viure escenes que potser avui són habituals, però que en aquells moments cridaven l'atenció. I molt. A *La memòria fa pessigolles*, per exemple, relata el seu primer contacte amb el nudisme: «Jo tenia un tendal a la sorra de Platja d'Aro, on la meua senyora i jo ens resguardàvem del sol. Els meus fills es banyaven en una altra platja, on tenien la seva colla d'amics. I un dia, fa força temps, van venir a banyar-se molt a prop del nostre tendal unes noies enjogassades que, refiant-se d'aquell tros de platja gairebé deserta —on només hi havia un matrimoni llegidor de diari i revista que érem la meua dona i jo—, es van treure tota la vestimenta a deu metres dels nostres ulls i es passaren tot el matí jugant i saltant, completament com Déu les havia portat al món però més desenvolupades, evidentment. Quan ho vam explicar als nostres fills, no s'ho podien

creure. No cal dir que l'endemà, com un clau, els nostres fills van venir a banyar-se a la nostra platja. Però, com us podeu imaginar, aquelles alegres nudistes no es presentaren i els meus nois es van quedar amb un pam de nas».

En aquells primers estiujeos a Platja d'Aro també era peculiar el sistema de transport que utilitzava Joaquim Muntañola: «Feia poc que era casat, i amb la meua dona vam llogar una minicasetta a Platja d'Aro. Hi anàvem amb una moto New Imperial, que disposava d'un *side*, o sigui, d'una mena de caixó amb rodes que s'acoblabava a la moto pròpiament dita. En aquell rudimentari vehicle hi viatjàvem la meua dona, al sidecar, i alguns amics que s'arriscaven a desafiar la carretera en un afegeit que situàvem darrere de la moto. La moto no tenia llum i el company que s'enfilava en aquell estrany aparell que s'unia al meu seient, en els revolts que hi havia entre Platja d'Aro i Palamós avisava de la nostra presència cridant: «Que ve la gamba, *ofu*, que ve la gamba!». Ganes que venien de comprar a les subhastes del port de Palamós».

En un altre capítol de *La memòria fa pessigolles*, titulat «A la Costa Brava hi havia "marro"», Muntañola hi explica un fet intrigant: «Deien que al jardí de Mister Schilds, un anglès casat i amb filles, hi havia arbres amb aixetes de les quals brollava whisky. També es deia que, de vegades, es penjaven llençols d'arbre a arbre amb la llum convenientment situada perquè, a contrallum, s'hi veiessin en ombres xineses parelles fent jocs marrans, i que els espectadors havien d'identificar els protagonistes». En el mateix capítol, el dibuixant parla d'un hotel molt a prop del qual —hi havia la residència d'en Truman Capote i la discoteca Cala Gogó, on es reunia el bo i millor (i el pitjor) de la Costa Brava—. Joaquim Muntañola va conèixer Truman Capote l'any 1960, quan l'escriptor nordamericà era a Platja d'Aro treballant en el seu llibre *A sang freda*. L'humorista també detalla la seva trobada amb l'escriptor: «Capote era un home petit i lleig, que vivia en una torre maca i grossa. Movia les mans, petites, i no se separava mai de la seva parella, un personatge musculat. El dia que me'l van presentar vaig notar que jo no li havia agradat: em va donar la mà sense ni mirar-me. Sembla mentida que aquella mà, fofa i desmenjada, fos capaç d'escriure *A sang freda*, una novel·la magnífica que he rellegit sovint».

Un altre personatge popular amb el qual Muntañola va tractar a Platja d'Aro va ser el futbolista alemany Bernd Schuster, que va ser un ha-

bitual de la localitat gironina durant la seva etapa al Barça (1980-1988). Muntañola, que va tenir molt contacte amb el Barça i el món del futbol en general per la seva activitat com a il·lustrador a la premsa esportiva, recorda sobretot els gelos que tenia la dona del jugador: «En Schuster va descobrir la Costa Brava a través de Platja d'Aro i del meu fill Jordi. Per cert, la seva esposa, la Gaby, una senyora que venia d'una família noble alemanya, quan va arribar a Espanya es pensava que les dones es menjarien el seu marit... La Gaby era molt gelosa. Recordo que a Platja d'Aro, alguna nit, quan sortien a prendre una copa al Montbar, posava al seu home un barret de palla i unes ulleres de sol perquè ningú no el reconegués... Quan sortien a mar ho havien de fer a les nou del matí per evitar també l'apropament dels curiosos».

No totes les anècdotes que relata Joaquim Muntañola de la seva estada a Platja d'Aro són agradables. Recorda, per exemple, que un estiu mentre estava a la localitat gironina li va arribar la notícia que s'havia calat foc a la seva casa de Barcelona: «Em vaig posar en camí, aleshores tenia un decaopotable, i el trasllat a Barcelona el vaig fer en banyador i el tors nu. Pel camí em va aturar la Guàrdia civil, que m'advertí que la meua indumentària no era la més adient per circular per la carretera. Després de fer els deguts aclariments, els civils es van fer càrrec de la situació i em van deixar seguir».

MOLTS ROBATORIS

Muntañola rememora una altra trobada amb la Guàrdia civil, si bé en circumstàncies encara més complicades. I fa referència a un problema de delinqüència encara ben vigent: els robatoris en domicilis. «Va haver-hi un temps en què cada vegada que arribava a la casa de Platja d'Aro, me la trobava tota regirada, amb els calaixos buits, i taques de gresques que havien tingut lloc a casa meua. Els *ocupes* circumstancials hi entraven per tot arreu, o s'emportaven testos, gerros, cadires de jardí i hamaques. Un

El Barça
i els àrbitres

Moltes de les anècdotes que relatava Joaquim Muntañola a *La memòria fa pessigolles* tenen a veure amb el món de l'esport, i específicament amb el futbol i el Barça, per la intensa relació del dibuixant amb la premsa esportiva (hi va col·laborar de manera habitual durant anys i anys) i, de retruc, amb el club. Dues d'aquestes anècdotes resulten prou curioses aquests dies amb tant de debat sobre els àrbitres i el Barça. Parlant de fets de fa molts anys, Muntañola recorda un directiu del Barça «el nom del qual em reservaré» que «m'explicava que determinat partit el va guanyar el trucant prèviament a l'àrbitre, donant-me fins i tot els detalls dels diners que havia cobrat aquell senyor per xiular a favor del Barça». En l'altre cas que relata, no va de diners, la cosa: «Una nit, en una taula de Don Chufi (un local de còpies de Barcelona) hi havia dues senyores molt espectaculars, que alternaven amb dos estrangers que havien vingut a Barcelona, l'un a arbitrar el partit del Barça, i l'altre a fer-li d'ajudant, el que aleshores se'n deia el *linesman*. A prop també hi havia un quasi directiu del Barça, que era qui havia propiciat la trobada, perquè als àrbitres se'ls havia de tenir ben convidats i no tot s'acabava amb el regal d'un rellotge. De cop i volta, la rossa, que dominava idiomes, es va alçar d'una revolada, i agafant la seva companya, se l'endugué de pressa cap al lavabo. L'àrbitre i el seu ajudant es van mirar perplexos. Què havia passat? Ells, de moment, no s'havien passat, ni molt menys. El que havia passat és que, en aquell moment, havia entrat José María García al local, i el mig directiu havia donat l'ordre de retirada estratègica, no fos cas que el *Butanito*, l'endemà, esbombés el xantatge a l'àrbitre realitzat pel Barça. Jo hi era, i ho explico ara, que ja ha passat "mooolt" de temps!».

dia, que m'havien entrat per una finestra, va venir un fuster a reforçar-la i a la setmana següent els meus amics *ocupes* van tornar a entrar pel mateix lloc i em deixaren escrit al vibre "zomo lo mejore". El dibuixant continua explicant que «la cosa es va solucionar posant a dormir un guarda marroquí amb la seva dona en una caseta per a guarda. I un dia en què jo estava sol a casa, em va venir la dona del guarda demanant socors. El seu marit, el guarda, estava retinent un lladre a qui havia enxampat amb un televisor que acabava de requisar. Vaig sortir en defensa del meu amic (ara el considero el meu amic) i vaig trucar a la Guàrdia civil. Una parella es va presentar immediatament, mentre el meu guarda retenia el llagregot cridant-li: "Yo mato tu... Yo mato tu...". La Guàrdia civil va procedir a detenir el lladre, però, en un primer moment, a qui volia detenir era el guarda, que tenia tot l'aspecte de ser del Marroc... i ho és». El relat de Muntañola acaba de manera ben actual, també: «Van portar el lladre a la caserna i al cap d'una setmana ja estava comprant pa al forn de sota casa».

L'última experiència relacionada amb Platja d'Aro que ressenya Joaquim Muntañola a *La memòria fa pessigolles* es va produir l'estiu del 2007 i tampoc no va ser agradable, si bé no especialment greu: «L'estiu del 2007 he viscut una experiència nova. Ha estat al jardí de Platja d'Aro, i envoltat de tota la família. Fills, nores, néts, nètes i onze besnèts. Jo baixava una de les mil escales que hi ha al jardí, amb un llibre a la mà i a l'altra, un diari. Vaig amb sandàlies i la pedra de l'escala és de Banyoles, o sigui, rugosa. Una sandàlia té problemes amb una arruga de la pedra, i el senyor Quim Muntañola cau des del penúltim esglai i es fa un nyanyo considerable al front. Una cama es posa a rajar sang, per l'esgarrinxada, i tota la família, sobretot els petits, queda molt esporuguida per la "pupa" tan espectacular. Em porten al dispensari i, oh! miracle!, l'avi no s'ha trencat res. L'endemà camino tranquil·lament. L'única diferència és que els menuts baixets es passen el dia dient: "Avi, ensenya'ns la pupa"».

DALÍ AL RITZ I FESTA AMB MIRAVITLLES

Al marge de les aventures a Platja d'Aro —on també recorda haver fet de jurat de concursos de misses, per exemple—, Joaquim Muntañola detallava a *La memòria fa pessigolles* les seves trobades amb personatges diversos, alguns dels quals gironins. Recordava, per exemple, el dia que amb el periodista Joaquín Soler Serreano van anar a entrevistar Salvador Dalí a l'Hotel Ritz de Barcelona: «El Geni va voler que l'entrevista es gravés amb el soroll de fons d'un esmolet que treballava en un pati de l'hotel. I asseguts tots tres al hall, a mitja conversa es va treure una pedra foguera de la butxaca i la llançà amb fúria a terra, provocant el consegüent ensurt de tothom. I en Dalí, recollint la pedra foguera, sentencià: "El que m'agrada és l'olor (de sofre), però aquesta no és gaire bona"».

També rememora Muntañola unes festes a Pont de Molins en què coincidia amb el periodista i polític figuerenc Jaume «Met» Miravittles, que durant la Guerra Civil va exercir de comissari de propaganda de la Generalitat: «En Joan Duran organitzava festes gastronòmiques i "socials" a La Caula, un indret preciós a (...) Pont de Molins. En formular la seva invitació, em feia constar: "No t'oblidis de posar-te uns calçotets ben nets, perquè de vegades la greca s'acaba així". En efecte, una vegada, un torero d'èxit ens mostrà la seva roba interior (en aquell moment en deien *taparrabos*) amb gran èxit entre les dames, que li demanaven que fes la "vuelta al ruedo". Allí, en aquelles festes, hi vaig conèixer i alternar amb el Met Miravittles, que havia ostentat la conselleria de la Generalitat dedicada a la propaganda, i que deia: "la propaganda ben entesa comença per un maiteix". Era un home divertidíssim (...), i que un dia li va dir a en Fraga, ministre d'en Franco: "Ei, si en lloc de pedra la guerra l'haguéssim guanyat nosaltres, aquí on s'asseu vostè ara hi estaria assegut jo"».

Una trajectòria prolífica

Nascut a Barcelona el 9 d'abril del 1914 en el si d'una família amb tradició en el camp editorial, Joaquim Muntañola va començar la seva prolífica carrera professional a mitjan anys 30 en publicacions com *El Be Negre*, *L'Esquix*, *Xut!* i *En Patufet*. A principi dels anys 40 es va associar amb Francisco Rovira-Beleta per crear la productora d'animació CEIDA, amb la qual va realitzar diversos curts de dibuixos animats protagonitzats pel «Faquir González», en col·laboració amb Josep Escobar. També en aquella època va dirigir la revista *Atalaya*, fins l'any 1947, i el 1955 va posar en marxa la revista d'humor *Locus*, que amb prou feines va durar dos anys després de tenir ensopegades amb la censura. Aquesta problemes amb la censura van començar ja amb el primer número de la publicació, i «per culpa» de Salvador Dalí. Muntañola ho explicava a *La memòria fa pessigolles*: «En el primer número, una entrevista autèntica del company Mercè Varela a Salvador Dalí (en la qual el geni de Portlligat explicava les qualitats de l'esperma del seu pare, que tenia la culpa de tot) va alarmar la censura,

que des d'aleshores va posar el dit a l'ull a la pobra *Locus*, que anava amb el cor a la mà».

Als anys 40 va treballar per llavors cèlebre *TBO* i va crear personatges com «Josechu el vasco» —segurament el més popular de la seva trajectòria—, «Angelina y Cristobalito» i «Doña Exagerancia». El 1944 va començar la seva col·laboració amb *El Correo Catalán*, que va durar fins a la dècada dels vuitanta; el 1945 va començar a fer-ho per a *El Mundo*

Deportivo, i el 1962 es va incorporar a *La Vanguardia*, on va publicar una vinyeta diària fins al 1984. Altres publicacions amb les quals va col·laborar Muntañola —que no va deixar de dibuixar fins que tenia 95 anys— són *Dicen*, *Vida Deportiva*, *Barcelona Deportiva*, *Fotogramas* i *Ilustración Femenina*.

També es va fer càrrec de programes de ràdio, com *El desfile del humor*, que va presentar el 1947 a Ràdio Espanya de Barcelona, i va col·laborar amb diverses emissores al llarg de la seva vida. A més, va ser autor d'una quinzena de novel·les humorístiques i comèdies teatrals —amb títols com *En Baldri de la costa*, *Ronyons de recanvi* o *Ja tenim sis-cents*—, a més de cartellista, autor d'anuncis publicitaris i crític cinematogràfic. Aquesta llarga i variada trajectòria professional li va valdre l'any 2000 la concessió de la Creu de Sant Jordi de la Generalitat i el 2007 el premi Gat Perich. La seva trajectòria com a humorista gràfic va ser plasmada en una exposició retrospectiva el 2006, *Muntañola, l'art de riure, l'art de viure*, amb els comissaris Jaume Capdevila (Kap) i Néstor Macià.